

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1942 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om underlättande i visst hänseende för svenskfödda personer, som förlorat sitt svenska medborgarskap, att återvinna detsamma.

Uti en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 159, av fröken *Andersson m. fl.* hemställes, att »riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i 5 § lagen den 23 maj 1924 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, att f. d. svenska medborgare efter dispens av Kungl. Maj:t kunna återförvärva svenskt medborgarskap även om de icke kunna uppfylla däri uppställda villkor angående försörjningsförmåga».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I 1858 års förordning angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare föreskrefs, att medborgarrätt kunde vinnas av utländsk man, som 1. uppnått 21 års ålder, 2. ägde god frejd, 3. varit boende tre år i riket, och 4. hade utväg att försörja sig. Dispens kunde dock under vissa förutsättningar meddelas från det under punkten 3 angivna villkoret men däremot icke från de under punkterna 1, 2 och 4 upptagna. Den nämnda förordningen ersattes år 1924 av lagen om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Enligt 5 § i denna lag äger Konungen på ansökan till svensk medborgare upptaga utlänning, som 1. fyllt tjuguettt år, 2. sedan fem år har hemvist här i riket, 3. gjort sig känd för hederlig vandel, samt 4. har möjlighet att försörja sig och sin familj. Finnes sökandens upptagande till svensk medborgare medföra gagn för riket, eller har sökanden förut ägt svenskt medborgarskap, eller föreligga eljest med hänsyn till sökandens förhållanden synnerliga skäl för hans upptagande till svensk medborgare, kan svenskt medborgarskap emellertid beviljas utan hinder av de under punkterna 1 och 2 stadgade villkor. Dispens kan däremot icke meddelas från de under punkterna 3 och 4 upptagna villkor. I proposition till 1923 års riksdag med förslag till ny medborgarskapslagstiftning hade visserligen föreslagits, att dispens även skulle kunna meddelas från de där uppställda kraven på hederlig vandel och försörjningsförmåga

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 5 saml. 2 avd. Nr 2—4.

såsom villkor för naturalisation. I sitt utlåtande över propositionen framhöll emellertid konstitutionsutskottet, att det vore föga tilltalande att medgiva möjlighet till undantag från dessa båda krav. I de fall, då en sökande bruste i fullgörande av de fordringar, som härutinnan av lagen uppställdes, syntes det nämligen utskottet uppenbart, att medborgarskap ej borde beviljas honom. En sådan uppfattning ansåg sig utskottet med så mycket större styrka kunna hävda, som utskottet genom smärre jämkningar i formuleringen sökt något mildra innebörden av de krav, som i detta hänseende uppställts. I överensstämmelse med vad konstitutionsutskottet år 1923 föreslagit blev förevarande bestämmelse i 1924 års medborgarskapslagstiftning utformad.

I motionerna nr I: 72 och II: 107 vid 1941 års riksdag föreslogs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning i syfte att underlätta för svenskfödda personer, vilka förlorat sitt svenska medborgarskap, att återvinna detsamma, ehuru de saknade tillfredsställande möjligheter att försörja sig och sin familj. Motionerna avstyrktes av konstitutionsutskottet (utlåtande nr 9) under framhållande av att den visserligen indispen-sabla regeln, att sökanden för erhållande av svenskt medborgarskap skulle hava möjlighet att försörja sig och sin familj, avsiktligt så formulerats, att den i tillämpningen medgivit ett visst mått av diskretionärt bedömande. Vidare erinrade utskottet om att förevarande naturalisationsvillkor i praxis icke heller alltid upprätthållits med större stränghet beträffande personer, som tidigare varit svenska medborgare, och att det ytterst sällan inträffat, att svenskfödda personers ansökningar om naturalisation avslagits på grund av bestämmelsen i medborgarskapslagen om försörjningsförmågan. Utskottet hänvisade därjämte till att spørsmålet komme att beaktas vid den inom socialstyrelsen pågående utredning, varom föranstaltats i anledning av 1938 års riksdags skrivelse (nr 328) med begäran om utredning av frågan angående utlandssvenskarnas rättigheter och skyldigheter i syfte att fastare knyta banden mellan dessa och hemlandet. Utskottets avstyrkande hemställan bifölls av riksdagen.

I den nyss nämnda utredningen av socialstyrelsen, som numera fullbordats, har den i förevarande motion berörda frågan jämte vissa andra medborgarskapslagen vidkommande spørsmål upptagits till behandling. Härvid har styrelsen bl. a. förordat en sådan ändring av denna lag, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att medgiva dispens från samtliga de i 5 § i lagen uppställda villkoren för förvärv av svenskt medborgarskap, när fråga är om före detta svenska medborgare. Enligt vad utskottet inhämtat har berörda utredning remitterats till ett stort antal myndigheter och enskilda organisationer, som anmodats att före den 1 maj 1942 inkomma med yttranden. Då den i motionen väckta frågan sålunda alltjämt är under utredning och då en lagändring i motionens syfte utan större olägenhet bör kunna anstå, till dess utredningen slutförts, får utskottet, som tillfullo er-

känner det beaktansvärda i syftemålet med motionen, avstyrka bifall till densamma.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1942.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar *Hallén, Andersson* i Ovanmyra, *Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, Per Andersson, Herlitz, Karl August Johanson, Anders Andersson**, *Bror Nilsson, Frans Hansson, Lindmark**, *Fast, Nilsson* i Göteborg, *Svedman, Fält, Norén* och *Spångberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.